

Reactie op internetconsultatie Wet educatieve module

23 december 2021

Sinds 2010 kunnen universitaire bachelor studenten binnen hun opleiding een educatieve minor (30 EC, half jaar) volgen. Hieraan is een beperkte tweedegraads bevoegdheid gekoppeld, waarbij ze na het behalen van hun bachelor les mogen geven in het vmbo-tl (mavo) en de eerste drie leerjaren havo en vwo.

Het huidige wetsvoorstel maakt het mogelijk om deze 'stoomcursus lesgeven' ook ná de bacheloropleiding te volgen en deze beperkte tweedegraads bevoegdheid te krijgen. In dat geval wordt er niet gesproken van een educatieve minor, maar educatieve module. Dat zou de zoveelste route naar het leraarschap betekenen, bovenop de vele routes die er al zijn.

In een reguliere tweedegraads lerarenopleiding besteden studenten ongeveer 50% van hun curriculum aan beroepskennis en -vaardigheden, zoals de pedagogiek (vak)didactiek Dit komt neer op zo'n 120 EC (2 jaar). Een initiële lerarenopleiding besteedt dus 4x zoveel tijd aan beroepskennis en -vaardigheden. De educatieve minor en module creëren zo een grove ongelijkheid met de hbo-lerarenopleidingen, die studenten veel gedegener en langer opleiden voor grotendeels dezelfde sector.

De AOb heeft destijds bij de invoering van de educatieve minor sterke kritiek geuit. Deze kritiek is ook van toepassing op de educatieve module:

1. Een half jaar is onvoldoende om iemand klaar te stomen om zelfstandig les te geven. Hiermee wordt een ongewenst en te groot risico genomen voor de kwaliteit van onderwijs.
2. Het is principieel onjuist om deelbevoegdheden in te voeren.

Groot risico voor kwaliteit van onderwijs

Reeds bij de evaluatie van de educatieve minor in 2012 werd geconstateerd dat de studenten na afronding van de minor nog niet bekwaam zijn als startende tweedegraadsdocent. Ze zijn pedagogisch-didactisch minder sterk dan studenten van de hbo-lerarenopleiding en de studenten geven ook zelf aan zich onvoldoende bekwaam te voelen. Uiteindelijk koos slechts 10% ervoor om na afronding van de minor les te geven en dan bij voorkeur niet aan mavo-studenten¹.

Ook uit de 'Evaluatie educatieve minor en module in het wo'², die aan het huidige wetsvoorstel ten grondslag ligt, blijkt dat het vo-veld de minor/module ontoereikend vindt om met name op pedagogisch en didactisch gebied startbekwame leraren af te leveren.. Deze vaardigheden zijn juist essentieel om goed les te kunnen geven in de mavo en onderbouw van de havo en vwo. Wij vinden het onbegrijpelijk dat deze constatering niet serieus genomen wordt en kwaliteit van onderwijs geen rol heeft in de keuze om dit experiment wettelijk te verankeren.

De onderwijskwaliteit is in het onderzoek niet bevraagd in termen van onderwijsprestaties van leerlingen, maar alleen in termen van de mening van lerarenopleiders, begeleiders en schoolleiders over de kwaliteit van deze studenten/leraren. Het onbestaanbaar dat op basis van deze evaluatie tot een wet gekomen wordt die een half jaar stoomcursus legitimeert om zelfstandig les te geven. De kwaliteit van onderwijs zou voorop moeten staan in de keuze om dit experiment wettelijk te verankeren. Dit wetsvoorstel past helaas in een trend die

¹ Ruud van der Aa, Karel Kans & Sylphie Ormskerk, Tijdschrift voor Hoger Onderwijs 2014 (32) 2

² ResearchNed februari 2021, Janneke Lommertzen, Wouter van Casteren, Thijs Vroegh, Ardita Muja. Onderzoek in opdracht van het Ministerie van OCW

we al langer zien, namelijk dat het lerarentekort het morrelen aan kwaliteitseisen legitimeert met alle gevolgen voor dalende kwaliteit van onderwijs van dien.

In plaats van het besluit tot wetgeving te baseren op de bovenstaande, zorgwekkende, constatering, wordt besluitvorming gebaseerd op basis van kwantitatieve criteria die niks zeggen over de kwaliteit van onderwijs³: hoeveel leraren zijn er opgeleid en hoeveel daarvan zijn doorgestroomd naar de master? De onderwijskwaliteit is geen evaluatiecriterium, maar zou wel hét belangrijkste evaluatiecriterium moeten zijn.

De constatering dat zowel de educatieve minor als de educatieve module onvoldoende pedagogisch-didactische basis bieden voor een baan als leraar strookt ook met de verhalen die wij terugkrijgen van onze achterban. Onvoldoende bekwame leraren leiden niet alleen tot verlies van onderwijskwaliteit, maar ook tot werkdrukverhoging van de bekwame leraren. Het geeft een enorme druk op de inductieperiode, omdat deze leraren feitelijk nog onvoldoende startbewaam zijn. Dit terwijl er op scholen vaak al onvoldoende tijd is voor de begeleiding van startende leraren mede door het lerarentekort. Het vergroot daarmee de kans op uitval en het lerarentekort.

Onwettige deelbevoegdheid en smallere inzetbaarheid

Doel en nut van het bevoegdhedenstelsel is om de kwaliteit van onderwijsgeveden te borgen. Uitgangspunt bij het huidige bevoegdhedenstelsel is om slechts 3 sets bekwaamheidseisen te formuleren, zodat leraren in principe breed inzetbaar zijn: In het gehele po (incl. pro), in het tweedegraadsgebied of het eerstegraadsgebied. Zo is iemand met een tweedegraads bevoegdheid inzetbaar in alle onderwijsniveaus van het vo en mbo exclusief de bovenbouw havo-vwo en mag hij ook zijn vakgebied onderwijzen in het po. Bij de parlementaire behandeling van de wet BIO heeft de wens tot een zo breed mogelijke inzetbaarheid van leraren in het licht van lerarentekorten ertoe geleid vast te houden aan 3 brede bekwaamheidsgebieden. De educatieve minor en module leiden tot een smallere bevoegdheid en belemmeren daarmee de mobiliteit en inzetbaarheid van leraren. Dit leidt ook tot problemen voor het personeelsbeleid op school. In het wetsvoorstel wordt ook geen rekening gehouden met de nieuwe leerweg in het vmbo. Het is onduidelijk of leraren via de educatieve minor en module straks wel of niet bevoegd worden in de nieuwe leerweg van het vmbo. Tevens leidt het er in de praktijk toe dat leraren ingezet worden buiten het bevoegdheidsgebied en dus in een onderwijssoort waar ze niet voor zijn opgeleid.

Binnen het stelsel is er geen wettelijke mogelijkheid tot deelbevoegdheden. Een set bekwaamheidseisen is ondeelbaar en niet opgebouwd uit verschillende delen die elk afzonderlijk een deelbevoegdheid geven en bij elkaar opgeteld een bevoegdheid voor de hele set. Wat binnen het systeem wél mogelijk is, is om andere sets bekwaamheidseisen vast te stellen dan de drie sets die nu zijn vastgesteld. De wetgever heeft de keuze daartoe overgelaten aan de beroepsgroep. Met de invoering van de educatieve minor heeft de minister een rol genomen die wettelijke gezien bij de beroepsgroep had moeten liggen. De educatieve minor is tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen het ministerie van OCW, de vereniging van schoolbesturen en scholen in het voorgezet onderwijs (VO-raad) en de vereniging van universiteiten (VSNU). De beroepsgroep is, geheel tegen de regels in, buitenspel gezet. Bovendien heeft de minister een deelbevoegdheid gecreëerd die feitelijk niet past in het stelsel. Voor deze deelbevoegdheid zijn ook geen bekwaamheidseisen opgesteld. Lerarenopleiders geven aan dat dit de stagebeoordeling bemoeilijkt. Doordat er

³ Besluit experimenten flexibel hoger onderwijs, Artikel 30.

geen beschreven eindkwalificatie is, kiezen opleiders bij de eindbeoordeling de maatstaf 'ergens tussen einde begeleidde stage en startbekwaam in'. Deze leraren zijn dus hoe dan ook minder startbekwaam dan de leraren die een volwaardige lerarenopleiding hebben doorlopen.

Alternatief

De educatieve minor/module zien wij als een geschikt middel om academici kennis te laten maken met het beroep (oriëntatie en werving), maar mag niet leiden tot een (deel)bevoegdheid.

Na het doorlopen van de educatieve minor of module, zou iemand als zijinstromer aan de slag kunnen gaan waarin hij goede begeleiding ontvangt. Hiermee is iemand direct beschikbaar om les te geven en heeft iemand ook een arbeidscontract. De kandidaat wordt dan opgeleid tot een leraar met een volwaardige bevoegdheid die past binnen het huidige stelsel. Uiteraard geldt ook voor deze kandidaten dat ze eerst met succes het geschiktheidsonderzoek moeten afronden. Het geschiktheidsonderzoek bepaalt immers of iemand in principe geschikt is voor het vak van leraar en of die persoon ook in staat is om binnen 2 jaar een volledige bevoegdheid te behalen. Op deze manier wordt een interessante doelgroep opgeleid om les te geven in het hele eerste- danwel tweedegraads gebied. Deze docenten zijn dan breder inzetbaar dan alleen voor mavo en onderbouw havo vwo en hebben tevens na het behalen van hun bekwaamheid aangetoond over voldoende kennis en vaardigheden te beschikken om als leraar aan de slag te gaan.